

SLOVENSKI NAROD.

„Slovenski Narod“ velja:

v Ljubljani na dom dostavljen	celo leto K 24—	celo leto K 22—
pol leta 12—	pol leta 11—	
četrt leta 6—	četrt leta 550	
na mesec 2—	na mesec 190	

Dopisi naj se frankirajo. Rokopisi se ne vračajo.
Uredništvo: Knafljeva ulica št. 5, (v pritličju levo), telefon št. 34.

Iskate vami dan svojega življenja modelje in pramene.

Inserati veljajo: petstopenjska petletna vsta za enkrat po 14 vin., za dvakrat po 12 vin., za trikrat ali večkrat po 10 vin. Pri večjih insercijah po dogovoru.
Upravništva naj se pošiljajo naročnine, reklamacije, inserati itd. to je administrativne stvari.

Prejemniki št. 10 vinarjev.

Na pismena naročila brez istodobne vpslatve naročnine se ne ozira.
Narodna tiskarna telefon št. 85.

„Slovenski Narod“ velja po pošti:

za Avstro-Ogrsko:	celo leto K 25—	celo leto K 28—
	pol leta 13—	pol leta 13—
	četrt leta 650	četrt leta 650
	na mesec 230	na mesec 230

Vprašanjem glede inseratov naj se priloži za odgovor dopisnica ali znamka
Upravništvo: Knafljeva ulica št. 5, (spodaj, dvorišče levo), telefon št. 85.

Zaupniki naj govore!

Na dan pred prvo sejo deželnega zbora kranjskega je dr. Ivan Oražen storil nezaljšano dejanje. V trenutku pred bitko, ki je za vso stranko največjega pomena, je dr. Oražen dežertiral; v trenutku, ko stranka najnujnejše potrebuje vsak svoj mandat, je dr. Oražen ta mandat odložil. Mož, ki se je še oni dan na shodu odbora zaupnikov zavzemal za to, da se morajo proti vladi in proti klerikalni rabiti najskrajnejša sredstva, je sedaj, ko mu je bila dana prilika, da svoje besede spremeni v dejanja, — Njegov mandat, ki je bil izpolnjen svojo dolžnost, namesto da bi bil storil, kar je obetal, je pod ničevno pretvezo delomil stranki in svojim volilecem dolžno zvestobo, se je odpovedal mandatu.

Nekaj brezprimernega je v tem početju. Če bi bil dr. Oražen odložil svoj mandat pred nekaj meseci, tako da bi se bila dopolnila volitev lahko še pravočasno izvršila, ali če bi ga bil odložil na dan, ko bo konec deželnozbornskega zasedanja, bi mu nihče ne bil ugovarjal. Vsak poslanec ima pravico, da odloži svoj mandat, če hoče, in vsak ima pravico, da izstopi iz stranke, če se ž njo več ne vjema, ali častna dolžnost vsakega je tudi, da prevzete dolžnosti izpolnjuje toliko časa, dokler se more umakniti, ne da bi s tem škodoval svojo stranko, ki mu je zaupala, in svoje volilce, ki so mu poverili mandat v zaupanju, da jih ne bo prevaril. Dr. Oražen pa je to častno dolžnost pohodil ravno tako, kakor je prevaral svoje volilce s tem, da je mandat odložil ravno pred bitko, ravno v trenutku, ko stranka in volilci ta mandat nujno rabijo.

Naj je dr. Oražen svoj mandat odložil iz jako prozornih osebnih nagibov in s tem naravnost osmešil svoje širokoustne nagradnje, in vse isto gibanje, ki se imenuje menda tako mladinsko, ker se v njem kaže le gola samopašnost, brezobraznost in koristolovstvo, vendar ima stvar svoje posebne lise. Z odložitvijo mandata je dr. Oražen sebi pomagal, da mu ni treba iti v boj, da se mu ni treba v deželnem zboru vojskovati,

da se mu ni treba izpostaviti navalom in očitanjem nasprotnikov, da mu ni treba poseči po tistih najskrajnejših sredstvih, za katere se je navduševal, ko sovražnika še ni bilo videti, a škodoval je s tem vso stranko, vso narodno napredno stvar, in ne moremo se ubraniti misli, da je to tudi hotel storiti.

Tisto gibanje, kateremu stoji dr. Oražen na čelu, in ki je osredotočeno v »Skale«, dela sistematično na razdor stranke. To kaže tudi oklic, ki ga je izdala »Skala«, ta brezobrazni oklic, ki napoveduje revolto v stranki.

Prazne so fraze, iz katerih je skrpan ta oklic, naravnost pustolovski. O odzivanju mladih govori ta oklic, ko je stranka ravno te kričave na vse načine protežirala in jih postavljala — žal — na velevažna mesta, kjer so se njihove zmožnosti izkazale na jako žalosten način. O brezdelnosti starih govore, o brezdelnosti tistih, na katerih plečih počiva ogromno dela v vseh mogočih zavodih in korporacijah, med tem ko živa duša ne ve, kje in kdaj so ti grenadirji dr. Oražna že kaj koristnega delali ali kaj storili, kajti tega, da so se po shodih vadili govoriti in se vezbali za poznejše javno delo, tega vendar ne bo nihče štel med delo.

Cenene so fraze, ki jih mečejo ti ljudje okrog sebe, a namen njih je tak, da tega ni več tolerirati. Dejstvo je, da v narodno-napredni armadi ena kompanija revoltira, in da tega stranka ne sme prenesti, če neče ustvariti popolne anarhije. Stranka, ki ima v lastnem taboru vojsko, se ne more uspešno braniti proti zunanjim sovražnikom.

Razmere v narodno-napredni stranki so neozdravljive, pravi oklic »Skale«. Take, kakor so danes, so res neozdravljive. Vojske v lastnem taboru stranka ne more prenesti, a če se zgoode že take telonije napram stranki, kakoršne je sedaj zagrešil dr. Oražen, potem morajo pač pasti tudi zadnji ozirji, kajti boljše je jasna ločitev, kakor tako navidezna enotnost!

Najvišja instanca v narodno-napredni stranki je shod zaupnih mož. Sedaj, po nezaljšanem dejanju dr. Oražna in sprico početja »Skala-

šev«, je po našem mnenju zadnji čas, da se skliče shod zaupnih mož iz cele dežele, in da ta shod odloči kot najvišja instanca. V stranki mora nastati red, ker more samo disciplinirana stranka delati in misliti na uspeh, in boljše je ločitev, kakor umetno vzdrževanje sedanjih razmer.

Obrambno-prosvetna anketa v Mariboru ob Dravi.

Dne 24. septembra se je vršila v Mariboru obrambno - prosvetna anketa, katero je priredilo spodnještajersko napredno dijaštvo, združeno v podravski podružnici »Prosvete«, akad. fer. društvu »Bodočnosti«, »Klubu slovenskih naprednih akademikov v Celju« in celjski podružnici »Prosvete«.

Zborovanje, katero se je vršilo po § 2, je sklical cand. med. Brunon Weissl. Bil je to shod prvi svoje vrste in takoj prvi sestanek je pokazal, da resno stremijo štajerski akademiki po izboljšanju narodnega položaja našega. In tudi mesto Maribor je bilo srečno izbrano, kajti zborovali smo v kraju, kjer bijejo Slovenci krut boj z našimi narodnimi sovražniki in kar je glavno, ne brez uspeha.

Sklicatelj odpravlja zborovanje, pozdravlja edine zastopnike inteligence gg. dr. Turnerja in Stegnarja, gg. učitelja Hrena in Juga, nadalje zastopnike akad. fer. društev »Adrija«, »Ilirija«, »Tabor«, »Triglav«, »Sava«, »Slovenija«. — Tov. iur. A. Kosi predlaga v predsedstvo, katero je bilo tudi enoglasno izvoljeno, sledeče tovariše: predsednik cand. med. Toplak, kot predsednik podravske podružnice »Prosvete«; podpredsedniki: predsednik »Bodočnosti« cand. jur. Šumenjak, član »Kluba slovenskih naprednih akademikov v celju« cand. jur. Franc Hrašovec in predsednik celjske podružnice »Prosvete« cand. med. VI. Brezovnik; zapisničarja: član »Kluba naprednih akademikov v Celju« cand. jur. Anton Suhač in abit. Gorjanc.

Predsednik poda nato besedo g. potovalnemu učitelju Ivanu Prekoršku. V svojem predavanju »O na-

rodno - obrambnem delu na Slovenskem« nam je predložil gosp. referent jasno sliko o splošnem narodnem položaju na Štajerskem. Primerjal je naše in nemške moči na Štajerskem, ter se posebno obširno bavil z vprašanjem, kako bi spravili v naše delo več zistena in naerta. S statističnimi podatki nam je podal jasen pregled o našem nazadovanju. (Na 100 prebivalcev je prišlo na Štajerskem leta 1850. 64 Nemcev in 36 Slovencev; l. 1900 pa 69 Nemcev in 31 Slovencev.) Stremeti moramo za tem, da ugotovimo na eni strani našo mejo, treba pa je tudi organizacije slovenskega elementa v spodnještajerskih mestih in trgih in okrepitve narodne kulture v vseh ogroženih krajih. Ne pričakujemo pomoči od drugod, samopomoč hodi geslo naše. Predavanju je sledila živahna debata o »Braniborju« in »Slov. Straži« (dr. Šandor Hrašovec); poudarjala se je posebno ustanovitve lokalnih narodnih svetov po raznih krajih.

Predavanje »o Celju« je prevzel cand. iur. Anton Kosi. V izvrstnem predavanju svojem je orisal g. spod referent razmere celjske v narodnem oziru; v dokaz, da imamo celjski Slovenci ravno tako pravico imenovati Celje naše mesto kakor Nemci, naj služi dejstvo, da se je v sedanji takozvani nemški cerkvi še-le leta 1811. začelo pridigovati in to samo vsako nedeljo v nemškem jeziku. V celjskem mestnem gledališču igralo se je od leta 1849. do 1852. slovenski in celo med nemškimi igrami so se prepevali slovenski kupleti. Ko so meščani naši leta 1849. nesli notranjemu ministru memorandum glede ustanovitve okrožne vlade v Celju, se čita v memorandumu stavek: »dass Cilli den Charakter einer slawischen Stadt habe«. Celje je bilo slovensko mesto in upajmo, da tudi bode enkrat slovensko kljub neugodnemu rezultatu ljudskega štetja, po katerem celjski Slovenci nazadujemo. V markantnih besedah je ožigal posebno celjsko društveno delovanje, katero se glede zaspanosti in zavoženega družabnega življenja ne da meriti z nobenim drugim spodnještajerskim mestom. Treba bi bilo dobro organiziranega dela, potem katerega bi morala ta trdnjavnica pasti v naše roke.

saj imamo celjski Slovenci v gospodarskem oziru najboljše pozicije.

Interesantnem predavanju je sledila živahna debata, v katero so posegli tov. aba. iur. Mate Suhač, g. potovalni učitelj Prekoršek in dr. S. Hrašovec. Poudarjala se je posebno ugodna rešitev celjskega šolskega vprašanja in sprejela se je resolucija, predlagana od »Kluba slovenskih naprednih akademikov v Celju«, katera vsebuje sledeče točke:

- 1.) a) takojšnja ustanovitev popolne slovenske deške in dekliške ljudske šole v mestu ali pa najbližji okolici;
- b) ustanovitev popolne samostojne slovenske gimnazije;
- c) ustanovitev slovenskih paralel uo deželni meščanski šoli;
- d) skorajšnjo ustanovitev »Dijaškega doma« v Celju.

2.) Popolno dvojezičnost vseh deželnih in državnih uradov.

3.) Združitev vseh slovenskih društev celjskih in svrhu povzdige duševnega in posebno družabnega življenja.

4.) Izgine naj vsak razloček med katerimikoli sloji v Celju in priporoča se nujno, da se pobriga inteligenca za nižje sloje in delavski proletarijat.

5.) »Klub« predlaga, naj se vrši prihodnja anketa v Celju v velikih počitnicah.

Te resolucije se na izrečno željo »Kluba« objavijo samo radi tega, da se opozori politično in ostalo celjsko inteligenco na te važne zadeve, na katere se je žal v zadnjih letih pozabilo.

Tov. stud. iur. Radovan Brenčič je predaval o naših spodnještajerskih mestih in trgih. Dokazoval je na podlagi statističnih podatkov, da povsod nazadujemo, in to samo vsled naše brezdelnosti. Treba nam je v vseh večjih krajih domače industrije, treba nam je nadalje predvsem slovenskega šolstva. S smotrenim delom si lahko v 20 letih izvojujemo več trgov in mest, samo dela je treba, da dosežemo svoj cilj. V debato so posegli gg. Prekoršek, dr. Pivko, A. Kosi, Brenčič.

LISTEK.

Mina.

Roman; spisal A. P. Rušic.
(Dolje.)

XVI.

»Ali ima človek pravico kratkoma zatajiti storjeni greh?« je vprašal naslednji dan popoldne Trebar Revna, ko sta zopet sedela v kavarni.

Reven je začuden pogledal tovariša in hudoben nasmeš mu je silil na dan.

»Pravico? Kakšen greh?«

»Greh — kakršenkoli!«

»Zatajiti!«

»Da! Ali mora človek izpolniti in prevzeti na svoja ramena posledice, ki jih je nepremišljeno zakrivil z neumnim dejanjem?«

»Zdi se mi, da imaš nekaj na srcu!« je odgovoril Reven. »To mora človek izpolniti, kar predpisuje zakon, pisana postava. Ali nisi jurist?«

»To je nekaj drugega. Gre za vest, za lastno umirjenje in zadovoljstvo.« je pojasnil Trebar ves zmešan.

Hudoben in zasmehljiv je bil sedaj Reven obraz. Porogljivo so se sedaj smejale tudi njegove oči.

»Tudi ti — Janko!« je rekel. »Kakšen otrok pa si postal? O goska mila, tak si, kot bi prišel iz deškega internata!«

Trebar je zardel. Ali v zadregi ali od sramotljivosti — kdo ve!

»Vsakdo ima dolžnost, ne le pravico, tajiti svoje grehe. Kaj tajiti? Zaničevati jih mora. Samo tista bremena moraš nositi, ki se jih ne moreš iznebiti. Če bi mogel ljudi ogoljufati za cel milijon, ali bi mislil pri tem na greh, na tatvino, goljufijo, na jok in stok — osel?«

Ta odločna govorica je Trebarju zelo ugajala. Reven mu je imponiral, kakor se nikoli. Tak brezobziren človek moraš biti in dobro ti bo, če misliš Trebar in jasno mu je bilo vse. Mino in njenega otroka — mora zatajiti, zakaj to bo zanj dobro in koristno. Kaj vse ostalo, ki je samo priyesek egoizma, mreža za idealiste in tepce. In čeprav mu je bilo vse to jasno — vendar mu je bilo v duši tesno in ozko, kakor se nikoli. In vedel je, da je ta tesnoba samo plod hudobne misli, ki postane dejanje, kakor hitro ta misel ugaja in postane simpatična.

»Ampak ti vendar ne boš tajil, da ni človek zgolj gmočnost, da nima vesti in da ne potrebuje etikete?«

»Priatelj!« se je porogljivo nasmešnil Reven, »ti si filozof! Zakaj nisi šel na filozofsko fakulteto? Vse to, kar sedaj pripoveduješ, priča o slabi vzgoji. Bil si slabo vzgojen. Taki ljudje, kakršni si ti, so zelo simpatični policiji.«

Nato je Trebar molčal. Reven pa je nadaljeval:

»Človek ima vest — dobro. Ampak zase, ne za druge. Takrat ti vest očita, kadar si sam sebi škodoval in ne takrat, kadar si storil drugim krivico.

Krivica je potrebna in nihče jo ne more odstraniti. Če moraš prenašati krivico, ki ti jo drugi neusmiljeno nalagajo na hrbet — ali boš ti, čudak, vprašal takrat, ko storiš sebi dobro, če je bila s tem napravljena krivica sosedu?«

Mirno je gledal Trebar skozi okno. Na ulici so hodili ljudje z razpetimi dežniki. Lilo je kakor bi se vrtel nad mestom oblak. Voda, ki je odskakovala od tlaka, je močila ženskam krila; zbirala se je v ulicnem jarku in vsa motna in umazana lila dalje, dokler se ni izgubljala v kanal. Zamišljen je gledal Trebar to agro. Misli je na Mino in kako obupana bo, ko izve, da je pobegnil.

Pobegnil? Ne, pobegnil ne bo, temveč šel po poti, ki se mu zdi komudnejša in pripravnjša. In do tega ima pravico, kakor so jo imeli drugi pred njim in za njim.

Ko sta z Revnom zvečer prišla iz revstariacije, kjer sta večerjala, je čez ponehal, zvezde so se tuptam prikazale na nočnem nebu in zrak je bil čist.

»Sedaj pa le naglo!« je rekel Reven. »Imaš kaj prtljaje?«

»Ne zdi se mi vredno hoditi po tisto malenkost. Pojdiva na kolo-dvor!«

Trebar je imel sicer pri gospe Leni nekaj obleke in perila, toda ni se mu dalo hoditi še enkrat nazaj. Bal se je, da ga premaga čustvo in zato se mu je zdelo pametneje, oditi. Čemu bi stiskal roke, govoril laž, se

ginjeno poslavljaj — ko vse to nima nobene vrednosti zanj.

Šla sta naravnost na kolodvor in kupila vozne listke. Na peronu sta sedla na klop in molčala. Tržaški brzovlak je kmalu zapiskal in čez trenotek sta tovariša stopila v kupe.

Trebar je stopil k oknu in gledal med ljudi, ki so se prerivali po peronu. Še enkrat se je domislil vsega, kar je vžil in doživel v tem mestu, spomnil se je na Mino, njenega otroka, spomnil se na vso bedo in skoro solze so mu prišle v oči. Če bi se ta trenotek ne sramoval svojega tovariša, bi se nemudoma vrnil. Saj roko bi podal v slovo, še enkrat zatrdil, da ni hudoben in brezvesten človek, temveč zgolj bednež, omahljivec, strahopetnež . . .

Sprevedniki so dali znamenje, in vlak je začel voziti iz postaje. Kmalu so izginile luči, od daleč se je videl le odsev mesta, ki se je spravljalo k počitku, in kmalu je tema zakrila vasi in selišča. Brzovlak je drdral enakomerno po široki temi.

Reven si je na klopi pripravlil ležišče in legel.

»Jaz bom sedaj spal, torej prosim, pustite me v miru, četudi bom smrčal do Dunaja,« je izpregovoril in se obrnil v steno. Zapovedovalen je bil njegov glas in nehoti se je tudi Trebar zleknil po leseni klopi.

Na stopu je ugašajoče brlela ponižna luč in vlak je enakomerno stokal v polno noč drrr-ta, drrr-ta-ta . . .

XVII.

»Grd človek je bil, četudi sem njegova teta. O bog, zakaj me kaznuješ tako trdo!« je vpila gospa Lena neko jutro, kmalu potem, ko je že vstala Mina iz postelje. Hodila je po mali nekdanji Trebarjevi sobici in brisala prah s starega pohištva.

»Teta, ne vpijte vendar tako, ljudje postajajo na cesti!« jo je mirila Pučanova.

»Da, še ti ga zagovarjaj! Lepo je napravil — lopov.« Še enkrat naj mi pride hinavec grdi pred oči!«

Pučanova se je smejala od srca, kar je starko jezilo še bolj.

Pogovor se je tikal Trebarja. Ko ga ni bilo domov, so začeli povpraševati po njem, toda nihče ni vedel ničesar povedati. Izginil je in vsi so se bali, da se je zgodila kakšna nesreča. To jutro pa je gospa Lena slučajno srečala na trgu gospoda Gornika in ker ga je na videz poznala kot nekdanjega Trebarjevega prijatelja, je njega vprašala po svojem sorodniku.

Gornik je nekje izvedel o Trebarjevem odhodu in je starki povedal, da se je odpeljal že pred tednom na Dunaj, kjer se hoče znova poprijeti študij. Njo je ta sorodnikov beg silno razrdil, ker je takoj izpoznala Trebarjevo namero, odtegniti se Mini, katero je ljubila po materinski. Ko je prišla domov in to povedala ženskam, so bile vse osuple, četudi so to slutile že več dni.

»Folot grdi — o Bog, zakaj si mi poslal takega sorodnika! Kaj sem za-

učitelj Hren in dr. Š. Hrašovec. S tem je bil izčrpan dopoldanski program.

Prvi popoldanski referat je imel tov. cand. iur. Salama n. Referiral je o razmerah v ptujakem okraju. Kaj žalostna je slika v tem okoliščini! Ptujski okraj, dasiravno popolnoma slovenski, postal je prava domena nemških uradnikov, štajercijanskih učiteljev in trgovcev. Zganje nemških trgovcev v Ptuj je naše ljudstvo tako degeneriralo, da zremo v tem okraju z obupom v bodočnost. Slovenska inteligenca mesta Ptuja, kolikor je še imamo, živi enako celjski, precej rezervirano, in da ne bi imeli poizrtvalnega dr. Jurtele, se bi na naš življenjski popolnoma pozabilo.

V debato so posegli tov. Šume njak, g. Prekoršek in g. profesor dr. Pivko.

O Mariboru in mariborskem okraju je govoril prof. dr. Pivko, katerega referat je bil tako dovršen, da samo obžalujemo, da ga ne moremo objaviti v celoti. V temeljitem predavanju svojem je orisal narodni položaj v tem okoliščini. V Mariboru in njegovi okolici se je v zadnjih letih mnogo storilo; po prizadevanju nekaterih narodnih in demokratičnih delavcev se je slovenstvo v Mariboru in njegovi okolici povzpelo do nad vse razveseljive višine. V mariborskem okraju se vrši polagoma, popolnoma brez kakih vplivov od katerekoli strani naseljevanje Slovencev iz narodno bolj zavednih krajev Štajerske in Kranjske, ki počasi izpodirajo narodno nezavedne in za vsako narodno idejo nepristopne prebivalce mariborskega okraja. Zato je tudi nemška kolonizacija, na primer ona v St. Ilju, brez večjega pomena in za nas ne toliko nevarna. Čuditi se je samo, da so si Slovenci, ki so v tem okraju popolnoma navezani na Nemce, ne samo ohranili svoj jezik, ampak celo izboljšali svoje pozicije. Tudi v Mariboru napreduje slovenska stvar. Zahvala gre predvsem demokratičnemu nastopanju tamonjnih vodij. Po izbornem referatu so debatirali g. potovalni učitelj Prekoršek, tov. Weixl, tov. Toplak in tov. Reisman.

Debatiralo se je posebno o mariborskem šolskem vprašanju.

Končni referat je imel g. cand. med. Toplak, ki je govoril o Slovenskih gorcih in nemških postojankah v njih. Tudi ta nad vse zanimiv referat nam je podal jasno sliko o teh krajih. Tovariš predavatelj, kateremu so omenjeni kraji kar najbolje znani, nam je na izobren način predložil boj v najsevernejših krajih obmejnega Slovenstva, ki nam pa da upati na srečen končni izid. Tudi v teh krajih je ljudstvo precej zavedno; nepoznavatelj razmer sodi kaj rad o Slovenskih gorcih pesimistično, česar pa mu ne bi bilo treba, kajti narodni položaj je kaj ugoden. K debati so se priglasili gg. dr. Pivko in Prekoršek, tov. Weixl in Reisman.

S tem predavanjem se je končala anketa, ki je bila že zdavno živa potreba v toliko, da spoznavamo jasno svoje stališče in narodni položaj naš. Škoda le, da se sestanka razven par častnih izjem ni udeležil noben drug inteligent. Treba nam bode povsod sistematičnega dela, katero se mora izvesti po natančnem načrtu. H koncu se je enoglasno sprejel predlog tovariša cand. iur. A. Kosija, da se pošlje memorandum Ciril-Metodovi družbi, v katerem se očrtajo naša zahteve, ki jih stavijo štajerski

grešila? je jokala stara Lena in bila močno užaljena.

Med tem je sedela Mina, vsa upadla in blede, kakor izžeta citriona na stolu in dojčila dete. Neprestano si je s predpasnikom brisala solzne oči. Hlapno ji je visela obleka na životu in velika ruta na glavi ji je pokrivala obraz. Novica, ki jo je prinesla gospa Lena s trga, jo je pretresla.

»Prevara!« je kriknila prvi trenutek in polastil se je obup. Vsi so mislili, da bo zopet morala leči v posteljo. Skrb za bodočnost jo je mučila nezno. Prvi trenutek je zamolila, toda kmalu jo je popadel srč goljufane in zavržene devotke. Ta hip ni več verovala v Boga in jasne ji je bilo, da sploh ne eksistira, ker če bi bila božja dobrotljivost iz božje usmiljenosti, bi ne bila nesrečna tako zelo. Ustna so ji nehoté šepetala kletve nad vsemi, ki so jo brezvestno varali, goljufali in pahnili v nesrečo. Otroka, ki ga je imela v naročju, je hipno zasovražila, stisnila ga je močno k sebi, misleča pri tem, da bi ga lahko zadušila. Otroka je zakričala.

Zopet ga je tešila. Ustrašila se je svojih grešnih misli.

»Kaj delaš? Morilka!« je šepetala sama sebi. Groze poln je bil njen obraz. Poljubila je gorko svoje dete in bila hipno zopet vsa srečna pri misli, da je to njen otrok, za katerega hoče posej delati in se truditi.

(Dalje prihodnje.)

Slovenci na našo šolsko družbo. Pri pomnili bi, da ste hodili obe slovenski napredni dijaški struji roba v roki in da so bili posebno celjski dijak, združeni v »Klubu naprednih akademikov v Celju« častno zastopani.

Shod za ljudsko šteto v Gorici.

Kakor znano, se je sestavil v Gorici pripravljalni odbor iz pristašev obeh strank v namen, da dela na to, da se izvede ljudsko šteto v Gorici pošteno ter se prepreči nakane Italijanov, ki hočejo kar največ mogče Slovence vpisati za Italijane. Odbor dela marljivo, je razpletel svoje delovanje po celem mestu ter privedil v nedeljo v »Centralu« shod, ki je bil prav dobro obiskan. Shod je otvoril predsednik pripravljalnega odbora dr. P. Medvedšek, predsedoval je poslanec Fon, kot govornika pa sta nastopila dr. Ernest Dereani in dr. Andrej Pavlica. Oba govornika sta govorila navduševalno in prepričevalno. Sprejeta je bila sledeča resolucija:

Goriški Slovenci zbrani dne 2. oktobra 1910 na javnem ljudskem shodu v »Centralu« pozivljajo c. kr. vlado, da ukrene vse potrebno, da se bo vršilo prihodnje ljudsko šteto v Gorici nepristransko in zahtevajo v ta namen, da se odvzame goriškemu magistratu vodstvo ljudskega štetja radi kričevitih nepravilnosti in krivic, ki jih je ta zakrivil o priliki zadnjega ljudskega štetja in to tembolj, ker italijansko časopisje naravnost pozivlja h krivičnemu štetju v škodo Slovencev in v prilog Italijanov. — C. kr. vlada se pozivlja, naj ukrene potrebno, da ne bodo italijanski in nemški gospodarji samovoljno vpisovali v gospodarskem oziru od njih odvisno osebo kakor služkinje in delavstvo, med Italijane in Nemce, kakor se je to godilo pred 10. leti. — V svrhu potrebne kontrole naj se prilegne k števnici komisiji zaupniki slovenskega ljudstva. — Goriški Slovenci zahtevajo dalje, da dobe v svrhu ljudskega štetja slovenske popisovalne pole in slov. navodila.

Na tem shodu je bilo tudi govora o sistematičnem nameščanju nemških uradnikov in delavcev na državnih postajah in Goriskem. Zato se je sprejela tudi naslednja resolucija:

Goriški Slovenci zbrani na shodu ljudskemu zahtevajo, da uprava c. kr. državnih železnice neha nameščati na državni postaji v Gorici in na drugih državnih postajah na Goriskem nemške uradnike in delavce, dočim ne morejo dobiti domačini služb. — Pozivljajo se slednji vsi slovenski delavci in državni poslanci, da zastavijo na merodajnih mestih vse svoje moči in ves svoj vpliv v to, da se tem resolucijam ugodijo.

Dnevne vesti.

Prodaja Aurove pivovarne. Dr. Oražen se je glede prodaje Aurove pivovarne postavil na jako modno stališče. Pravi namreč, da je za prodajo te pivovarne edinele sebi odgovoren. To je zelo preprosto stališče, ki pa ne drži. Ko je dr. Oražen prodal Aurovo pivovarno, ni bil samo dr. Ivan Oražen, in ni bil privatna oseba, nego je bil tudi deželni poslanec, občinski svetnik in podpredsednik narodno-napredne stranke, in vrhu tega še glavni aranžer bojkotnega gibanja, ter je imel dolžnosti ne samo proti sebi samemu, marveč tudi napram vsi slovenski javnosti. A kako je to dolžnost napram javnosti izpolnil? Najprej je aranžiral bojkotno gibanje, a ko je bilo takorekoč na varnem, je to bojkotno gibanje sam ubil. S tem, da je prodal Aurovo pivovarno, je dr. Oražen v slovenskih vrstah provzročil popolno demoralizacijo in je osmešil in uničil bojkotno gibanje. Sebi je s tem pač pridobil veliko premoženje, a narodni stvari in zlasti slovenskim trgovcem in obrtnikom je provzročil neizmerno škodo. Če se hoče pomen prodaje Aurove pivovarne prav spoznati, je treba vzeti v poštev, da je dr. Oražen dobil za to privorno približno še enkrat toliko, kot je bila v resnici vredna. Nemci bi pač ne bili te pivovarne tako ogromno preplačali, ko bi ne bili vedeli, da s tem provzroče občno demoralizacijo v slovenskih vrstah. Nemcem ni bilo za Aurovo pivovarno, nego za Oraženo osebo, nevarnost jim ni pretela od pivovarne, marveč od dr. Oražna, in kupili in preplačali so pivovarno, da bi dr. Oražnu z denarjem usta zamaili in zadavili bojkotno gibanje. Nemci niso slabo kalkulirali. Kolerjeva pivovarna je bila takorekoč izgubljena — Nemci so jo rešili o tem, da so dr. Oražnu nametali denarja in ubili bojkotno gibanje sploh. Nemci niso kupili Aurove pivovarne zaradi njene kupcijske vrednosti, nego zaradi takratne politične

veljavne in moči dr. Oražna. Ko so imeli Nemci dr. Oražna enkrat v žepu, so tudi niso prav nič šmirali povedati, da so kupili Aurovo pivovarno, kar so v dr. Oražnu videli voditelja bojkotnega gibanja in vsemu slovenstvu v zameno so dr. Oražna dolžili, da je bil 28. septembra sploh prirojen le za to, da bi dr. Oražen svoje pivovarno dijaško prodal. Toliko je vsekakor gotovo, da je dr. Oražen napravil več kot velikanški dobiček pri prodaji Aurove pivovarne, da je dobil veliko več za svoje podjetje, kakor je bilo vredno, in da tega ni dobil kot lastnik male pivovarne, nego kot politični, kot voditelj bojkotnega gibanja in valed dogodkov 28. septembra in njih posledice. Zato pa dr. Oražen nima nobene pravice trditi, da je za prodajo Aurove pivovarne odgovoren edinele sebi, kakor piše v svojem glasilu. Odgovoren je val slovenski javnosti, odgovoren toliko bolj, ker je svoje politično stališče izrazil, da je za svojo pivovarno dobil veliko več, kakor je bila vredna, in ker je zaradi svojega osebne dobička kompromitiral in ubil bojkotno gibanje in slovenski narodni stvari napravil velikanško škodo. Lepe bankovce je spravil dr. Oražen v svoj žep, s temi bankovci plačuje sedaj napade na osebo in stanovsko čast neomadeževanih ljudi, a slovenska javnost vidi vendar, da se teh bankovcev dr. Ivana Oražna drži slovenska kri, ki je tekla 20. septembra 1908.

Kako vrši dr. Triller svoje mandate. Glasilo dr. Gražna očita dr. Trillerju, da ni bil navzoč pri zadnji seji mestnega šolskega sveta. Naravnost škandalozno je to očitanje, ko ti gospodje vendar prav dobro vedo, da je bil dr. Triller po uradnih poslih odsoten iz Ljubljane od 30. septembra pa inkluзивe do 3. oktobra, da je vsled tega ni mogel udeležiti niti seje mestnega šolskega sveta, niti seje kluba narodno-naprednih poslancev.

Sistem Hoehenburger. Avskultant dr. Fran Schauba h je imenovan za sodnika v Črnomlju. S tem je justična uprava zopet odrinila slovenskega sodnega uradnika s Koroskega. Dr. Schauba h je bil namreč štiri leta v Celovcu in njegova želja je bila, da ostane v svoji domovini na Koroskem. Toda sedanji sistem ne trpi, da bi bil kak Slovenec sodnik na Koroskem ali na Štajerskem, in zato je moral tudi dr. Schauba h odrinuti na Kranjsko.

Kaj je Nemcem dovoljeno. Dunajsko glasilo naših klerikalcev: »Deutsches Volksblatt« v torkovi številki v uvodniku na nesramen način hujska zoper dunajske Slovence. Uvodnik končuje z besedami: »V prvi vrsti mora pa biti dolžnost vsakega Nemca, da svojega denarja ne zapuše českim bankam in českim hranilnicam, ker vsak vinar, ki se tja vložijo, krepi česki vojni zaklad v boju zoper nemško posest na Dunaju!« — Nemški krščansko - socialni list to rje sme na ta način pozivati na bojkot zoper česke denarne zavode, ne da bi bil konfisciran. Kaj bi se pa na primer zgodilo slovenskemu listu, če bi napisal te besede v nasprotnem smislu?

Iz policijske službe. Policijski konceptni praktikant Ivan Francetič v Pulju, dr. Ivan Senekovič in dr. Maksimilijan Plattner v Trstu so imenovani za provizorične konceptiste.

Iz šolske službe na Štajerskem. Imenovani, ozir. premeščeni so: učitelj Franc Hallecker v Ptuj za nadučitelja v Studenih pri Mariboru; učiteljica Irma Svetlin pride iz Kapel v Konjice; za Dol je imenovan prov. učitelj Vid Jurko; za St. Peter pri Laškem provizorična učiteljica Antonija Drobnič. Za okrajnega pomožnega učitelja v Konjicah je imenovan učitelj v Kapelah Gustav Svetlin.

Cesarska slavnost na II. drž. gimnaziji v Ljubljani. Včeraj dopoldne je obhajala II. drž. gimnazija slavnost cesarjeve osemdeletnice, ki so se je udeležili dijak in ves učiteljski zbor. Slavnost se je vršila po cesarski maši v gimnazijski telovadnici, ki je bila v to svrhu bogato okrašena z zelenjem in z zastavami. Po »Voščilu«, ki ga je zapel dijaški zbor, je na govorniški oder stopil g. ravnatelj dr. J. Bezjak ter v dovršenem govoru mladini razjasnil pomen slavnosti ter prikazal našega cesarja kot vladarja, ki je vzor v izpolnjevanju dolžnosti, vzor dobrotljivosti, ustavnega mišljenja in pravičnosti, pa tudi kot človeka - trpina, ki si je kljub vsem težavam življenja do 80. let obdržal mladeniško čilost telesa in duha. Govor, ki je kasal iskreno ljubav do naše mladine, se je končal s gromovitimi »Slavac« in »Zivico« kliči na cesarja in s cesarsko pesnijo, ki so jo učitelji in dijak poslušali stoje. Nato je nastopil četrtstolet Bizjak ter z veliko sigurnostjo deklamiral Gregorčičev »Posrdav Nj. Velikanstva«, a osmošolec Sobotan (opreški Slovenec) je s mirnim premisle-

kom izpregovoril govor, ki je pričel o dobri govorniški izurjenosti. Tudi glasbene točke so bile na dnevnem redu: osmošolec Glowacki in Zaletel sta igrala na gosli (spremljal ju je na klavirju g. prof. Vedral), osmošolec Jug pa je zapel bariton-solo »Začeti ptič«. Ko je končalo podvodom osmošolca Hiršmana še dijaški salonski orkester izvedel valček iz »Hoffm. pripovedi« in je moški zbor zapel »Avstria moja«, je ravnatelj dr. Bezjak s izpodobudnimi besedami končal to šolsko slavnost, ki je obenem pokazala, kako dijaštvo napreduje v intelektualni in umetniški naobrazbi.

Iz Šimon Gregorčičeve ljudske knjižnice se je izposodilo meseca septembra 1246 knjig, 271 več ko meseca julija in 516 manj kakor meseca septembra l. 1909. Povprečno na dan se je izposodilo 55 knjig. Z mesecem septembrom se je pričelo novo poslovnno leto. Obiskovalcev je bilo do 1. oktobra 301. Knjižnica je v Wolfvilih ulicah št. 10. Odprta je ob delavnih razven ponedeljka od 5.—7. ure in ob nedeljah od 9.—11., ob praznikih je zaprta. — Knjižničar je nakupil, ustrežajoč s tem splošni želji in potrebi obiskovalcev, še po več izstisov tako priljubljenih Sienkiewiczjev romanov, ki so vedno razposojeni. Izpopolnil je tudi slovenski oddelček z vsemi slovenskimi pripovednimi knjigami, ki so na novo izšle. Sploh se vsaka nova slov. beletristična knjiga takoj kupi. — Tudi nemški oddelček se je pomnožil za lepo vrsto znamenitih romanov in novel slovenskih avtorjev v nemškem prevodu. Knjige bodo kmalu vezane in pridejo kmalu v promet, tako da dobe tudi tisti, ki odhajajo iz knjižnice nezadovoljni, čes, da so že vse brali, spet nove duševne hrane. — Knjižničar tem potom pozivlja vse, ki bi imeli slov. ali nemške beletristične antikvarne knjige, naj jih ponudijo knjižnici, ki bo primerne kupovala. Iščejo posebno sledeče slovenske knjige: Manzoni: Zaročnica, Od pluga do krone, Pod novim orlom, Opatov praporček, Zrtev razmer; Verne: Pot okoli zemlje. — Občinstvo pa pozivljamo, naj se pridno poslužuje edine ljubljanske ljudske knjižnice.

Umrli je v Ljubljani g. Josip Pajnič, imetnik potovalne pisarne. P. v. n.

Učiteljsko mesto za slovenski in nemški jezik je razpisano na c. kr. ženskem učiteljskem v Ljubljani. Službo bo nastopiti v začetku drugega semestra. Prošnje je vložiti do 10. novembra na deželni šolski svet v Ljubljani.

Novi časi, novi lovci... Nekje, a ne predaleč od Ljubljane so vzeli lov v zakup kmetje. Zadnji nedeljo se jih je kar 25 teh lovecev z županom na čelu spravilo na lov. Lovili so in lovili in končno se jim je nasmešnila boginja lovskega blagra. Ustrelili so eno srno in enega zajca in ponosno odnesli svoj plen ter jo krenili v gestilno, da se junako okrepčajo. Slučaj je v dotično gostilno zanesel tudi znanega odličnega loveca, ki se je seveda zanimal za uspeh kmetijskega lova. Vprašal je župana, kakšen plen je 25 lovecev prineslo z lova in ko je to izvedel, je izrekel željo da bi ubito srno rad videl. Tedaj pa je oče župan zadovoljno zamakal, se nežno pogladil po trebuhu in rekel: je že tu notri. Ob 4. so srno ustrelili, ob 6. je bila že v lovskih trebutih. Vsa čast, bitro delajo ti možakarji in pri zdravem apetitu so!

Nepoštena služkinja. Iz Trbovelj poročajo: Že del časa je opazoval trgovec Karel Dvoržak v Trbovljah, da mu izginja iz blagajne denar, iz spalne sobe pa razne dragocenosti. Tudi njegovi soprog je izginila dragocena ovratna verižica. Tata dolgo časa ni so mogli izslediti, čeprav so bili prepričani, da more to samo kak posej biti. Po naključju so zdaj izsledili, da je storilka v hiši zaposlena služkinja Berta Pracher. Žandarmerija je izročila tatice okrajnemu sodišču v Laškem.

Ponarejenje pošto - hranilnične knjižnice. Iz Celja poročajo: Že del časa so dvigali v Celju s ponarejenimi pošto - hranilničnimi knjižnicami denar do zneska 40 K. Vložne knjižnice se glase na Petra Kralja in Franca Dürerja. Imena in vloge so napišane z violetno tinto, torej s tinto, kakršna pri poštinih uradih ni v rabi. Vložne knjižnice so bile najbrže pri kakem poštmem uradu ukradene in potem izpolnjene. Knjižje niso mogli zapleniti, tudi storilec niso dobili.

Stava z žalostnimi posledicami. Iz Celja poročajo: 1. oktobra zvečer je pri gostilničarju Maksu Debelaku v Kasazah pri Petrovčah pilo več gostov, med temi tudi Florijan Pogodnik. Pridužili se jim je rudar Anton Ivanc iz Zabukovce. Družba je pila pivo in žganje, in sicer prav posebno »Floriano«. Da bi družba postala veselejša, je hotel Ivanc s ključavničarskim pomočnikom Alojzijem Marokuttijem staviti, da izpije cel liter žganja, če plača Marokutti sodček piva. Ker je bil ta s tem zadovoljen, je rekel Florijan Pogodnik, da plača dva litra vina, če Ivanc en liter žganja izpije v eni uri. Ivanc je bil s tem zadovoljen in je žganje izpil celo v petih minutah. Takoj na to se je pa zgrudil. Ker so gostje mislili, da mu je slabo, so ga začeli z vodo in jesi-hom drgniti. Toda vsaka pomoč je bila zastonj. Ivanc je drugi dan ob štirih zjutraj umrl.

Vsled neprevidnosti otrok zgor. Iz Celja poročajo: 28. septembra ob 8. zvečer je položila krojačeva žena Bozalijska Podsedencek v Dramljah pri Celju svoja dvojčka v starosti šestih mesecev na peč, na kateri je stala goreča petrolejska svetilka. Mati je šla na to v kuhinjo, da izvrši svoja dela. Otroka je pa pustila brez nadzorstva. Otroka nista mogla zaspati, vsled česar sta bila nemirna in sta okoli sebe tolkla z rokami in nogami. Eden je pri tem prevrnil svetilko. Petrolej se je polil po njegovi obleki, ki je začela goreti. Mati je prihitela sicer na pomoč, toda otrok je bil že tako opečen po trebuhu, da je drugi dan umrl.

Za častnega občana je imenovala občina Čigona pri Sv. Antonu v Slov. gorcih nadučitelja Frana Šijanec povodom njegove upokojitve.

Predzniti tatovi. Pri posestniku Mlasku v Ščavnici so pred nekaj dnevi poneli v lomihi neznani tatovi v hišo in odnesli denar, meso, maslo, obleko in razne gospodarske predmete. O tatovih ni nobenega sledu. Domneva se, da so kradli cigani.

Ortopali in v vodo vrgli. Iz Ptujja poročajo: Pred par dnevi je nek bogati kmet iz Markovcev blizu Ptujja poznno zvečer ob Dravi domov. Ko je prišel blizu svojega doma, sta se mu približala dva kmetiska fanta. Vsi trije so bili dobre volje in so šli parkrat po obrežju semintja ter prepevali. Kar nenkrat zgrabitata fanta kmeta, ga vržeta na tla ter oropata. Potem ga pa vržeta v vodo. K sreči je znal plavati in se je skril deset metrov pod krajem, kjer so ga vrgli v vodo. Vendar se pa ni upal pokazati se, ker se je bal, da bi ga fanta zopet ne napadla.

Samomor na železniški progi. Na postaji Bistrica pri Lembahu na Štajerskem se je vlegel čez železniški tir 27letni delavec Franc Renner v trenotku, ko je na postajo privozil poštni vlak. Varnostna naprava pri lokomotivi je vrgla samomorilca več metrov po progi s tako silo, da je Renner obležal na mestu mrtev.

Pri c. kr. izpraševalni komisiji za obče ljudske in meščanske šole v Gorici se bodo pričeli izpiti dne 7. novembra t. l. ob 8. dopoldne. Pravilno opremljene prošnje je predpisanimi potem vložiti do 20. oktobra t. l. pri ravnateljstvu c. kr. izpraševalne komisije v Gorici.

Velikanskega morskega volka so ujeli v Jadranskem morju. Dolg je pet metrov in v obsegu meri štiri metre. Pravijo, da je to največji morsk volk, kar so jih ujeli v Jadranskem morju. Žival so pripeljali v Trst s parnikom »Bosnia«.

Elektoradiograf »Ideal« zraven glavne pošte ima od srede, dne 5. do petka, dne 7. oktobra sledeči spored: Požar razstave v Bruslju. (Origin. posnetek.) Marketendarica. (Drama iz napoleonskih vojn.) Izdelovanje sicilskih vozov. Gobavi iz Aoste. (Drama.) Edi se hoče zabavati. (Komično.) Dodatek k zadnjima dvema predstavama ob 7. in pol 9. Na opazovanje luninega mrka! (Komično.) Prihod Dalai Lame v Indijo. (Naraven posnetek.) Nais Mikoulin. (Drama.) Gospod Durand skuša pomlajevati. (Komično.)

Modni salon Just-Maške v Židovski ulici je bil na razstavi v Parizu za svoje modele odlikovan z zlato kolajno. Več v današnjem in-seratu.

Ponarejene poštne nakaznice. V poštini promet so prišle ponarejene poštne nakaznice, ki se glase na več tisoč kron, in so bile tudi izplačane. So popolnoma pravilno izgotovljene in imajo pečat poštne urada Pram na Zgornjem Avstrijskem. Res pa ta urad nima takega pečata, temveč popolnoma navaden okrogel pečat. Omenjeni očitani pečat je torej ponarejen. Nakaznice se glase na Antona Strella in so vse adresirane »po ste restante«. Take poštne nakaznice so izplačali v Islju, Gmundnu, Wel-su, Linciu itd. Poštini erar ima zaradi tega precejšnjo škodo. Prejemnik se legitimira s popotno izkaznico, katero je najbrž ukradel ali pa ponaredil. Izdana je v Belluno 16. nov. 1909, št. 3226/36. Storilec je najbrže kak poštni nastavljenec, katerega pa do danes še niso mogli izslediti.

Zaklalo se je v mestni klavnici od 11. do 18. septembra 74 volov, 11 krav, 6 bikov, 142 prašičev, 129 telet in 84 kostrunov. Zaklane živine se je upeljalo: 12 prašičev, 32 telet in 334 kg mesa.

Karambol. Včeraj popoldne je zadel Pod Trančo voz električne cestne železnice v tovrni voz prevoznika Ivana Zupančiča, ker se mu ta ni mogel več izogniti. Pri vozu so se zlomile oje, konj se je poškočeval na sprednji desni nogi, Zupančič pa je pri padcu s vosa nabobil poškočbo na desni roki.

Ingubila je zasebnica. Elms Polackova denarnica, v kateri je imela manjšo vsoto denarja.

Dotični gospod, ki je v noči od 4. na 5. t. m. v kavarni »Leon« hotel ali nehoti vzeti tuj svilnat dežnik, se prosi, naj ga nemudoma prinese tja nazaj, ker je njegovo ime znano.

Ključ se je našel. Pri predstavi »Kacijanar« je našel dijak G. na dijaškem stojšču ključ, katerega dobi lastnik v upravnistvu »Slov. Naroda«.

»Slovenska Filharmonija« koncertira danes pri predstavah Elektro-radiografa »Ideal« pri Maliču od 6. do 10. zvečer.

Deželni zbor kranjski.

(XXVI. seja, dne 5. oktobra 1910 ob 10. dopoldne.)

Ker je deželni glavar pl. Šuklje obohel, predseduje deželni glavarja izmenično baron Lichtenberg. Izmed napredne delegacije manjkajo poslanci dr. Ivan Oražen, ki je, kakor je znano, odložil svoj mandat, Josip Lenarčič in Ivan Knez. Napredni poslanci so vložili tale nujna predloga:

Nujni predlog
poslanca dr. Trillerja in sodrugov.

Visoki deželni zbor skleni:

1. Deželni zbor vojvodine Kranjske videva v dejstvu, da e. kr. vlada ni predložila Njegovemu Veličanstvu v potrditev soglasne zopetne izvolitve državnega poslanca Ivana Hribarja županom deželnega stolnega mesta, to pa v zvezi tem, da je bil imenovan že petkrat zaporedoma potrjen in da e. kr. vlada za svoj predlog ne potrjuje in ne more potrditi prav nobenega stvarnega razloga, — eklatantno kršenje zakonito zajamčene občinske avtonomije, nič manj pa tudi parlamentarnih načel v obce in z državnimi osnovnimi zakoni posebej nezdružljiv in zategadelj naravnost protizakonit poskus discipliniranja opozicijskega državnega poslanca.

2. Deželni zbor vsled tega izreka zlasti e. kr. deželni vladi kranjski, ki je dala s svojim poročilom inicijativno za predlog nepotrditve, svoje popolno nezaupanje ter obsoja tudi kar najstrožje razpust občinskega sveta ljubljanskega, za kateri pri danih okoliščinah nikakor še ni bilo povoda, ker je izvoljenec izjavil, da sprejme zopetno izvolitev le za slučaj, da bo vendarle deležna Najvišjega potrdila.

3. Deželni zbor pozivlja e. kr. deželno vlado, da razpiše nove volitve v občinski svet ljubljanski točno in strogo v roku določenem v § 87 zadnjem odstavku mestnega statuta ljubljanskega.

4. Deželnemu odboru se naroča, da sporoči ta sklep e. kr. ministrskemu predsedstvu, e. kr. ministrstvu in notranje zadeve in e. kr. deželni vladi kranjski.

5. Temu predlogu, ki ga je odkarjati ustavnemu odseku, se prizna nujnost po smislu § 22 poslovnika.

V Ljubljani, dne 5. okt. 1910.
Dr. Triller, dr. Tavčar, Gangl, dr. Novak, Pirc, Supančič, Turk, Višničar.

Nujni predlog
poslanca dr. Novaka in sodrugov.

Visoki deželni zbor skleni:

1. Deželni zbor kranjski pozivlja e. kr. vlado, da spričo neznosni draginji mesa odpre južne meje za uvoz kladne živine, oz. zapre mejo proti Nemčiji za izvoz živine, dokler se pa to ne zgodi, naj dopusti prosti in neomejeni uvoz zdravega južnoameriškega mesa, ki naj bo oproščeno uvozne carine.

2. Temu predlogu se prizna nujnost po smislu § 22 posl.

V Ljubljani, dne 5. okt. 1910.

Dr. Fran Novak, dr. Janko Vilfan, dr. I. Tavčar, dr. K. Triller, Fr. Višničar, Ciril Pirc, Filip Supančič, Jos. Turk.

Nadalje so vložili še to-le interpelacijo:

Interpelacija
poslanca E. Gaugla in tovarišev
za gospoda deželnega predsednika barona Schwarza glede na povračilo škoda, povzročene po povodnji dne 19. do 23. decembra l. 1909, katere je nastala zaradi takozvanih Grabelj, ki ustavljajo po Idriji plovljeni erarični les.

Dne 14. januarja 1910 je poslanec Gangl v XIX. seji deželnega zbora postavil nujni predlog, ki je zahteval povrnitev škoda, nastale zaradi takozvanih Grabelj, ki ustavljajo po Idriji plovljeni erarični les. Ta povodenj je trajala od 19. do 23. decembra l. 1909. Deželni zbor je nujnosti pritrdil, ko je poslanec Gangl dokazal, da so vsem povodnim v Idriji krive imenovane Grablje in da je potrebno nujno potrebna. Deželni zbor je bil tudi mnenja, da je država poklicana pomagati. Škoda je takoj cenil zastopnik gozdnega erarja g. E. Fridrich. Vršili so se trije komisiji obhodi. Tudi sodnijsko se je konstatiralo, da so povodenj zakrivila erarične Grablje. Temu pritrdi tudi enak

lajšč. Tudi pri zadnji povodnji dne 21. septembra 1910 je konstatiral izvedenec g. nadinženir Žužek, da je še drugi dan, to je dne 22. septembra 1910, ob pol 12. dopoldne stala voda nad Grabljami 150 m višje, kakor pod Grabljami, kar popolnoma dokazuje, da so edino Grablje, oziroma plovljenje lesa povzročile nastalo škodo.

Manjše škode so se poravnale. Dotičnikom v škodo, ki so huje prizadeti, pa erar zadevo glede odškodnine zavlčuje do danes. Prizadeti so zlasti rudarji, ki jim je povodenj iz leta 1909 napravila škodo tudi s tem, da jim ni samo poškodovala stanovanj, pohištva in orodja, temveč jim je uničila vse pridelke, spravljene in pripravljene za živež.

Ker je dokazano, da je temu vzrok država sama, ki ima ob drugih prilikah in drugim nasproti vedno denar na razpolago, tukaj pa, kjer sama škodo povzroči, a nič ne stori, vprašajo podpisani g. deželni predsednik.

1. so li mu te razmere znane in 2. kaj hoče ukreniti, da se nemudoma zadeva reši tako, da pridejo prizadeti prebivalci mesta Idrije do povrnitve po povodnji povzročene škode?

Ob 1/4 na 11. je prišel v zbornico baron Schwarz s predsedstvenim tajnikom grofom Küniglom. Pozdravil ga ni nihče, napredni poslanci so ga ignorirali.

Na to se je dvignil namestnik deželni glavar baron Lichtenberg ter v nemškem jeziku proglasil, da je seja otvorena. Takisto v nemškem jeziku je naznanil, da je deželni glavar na cesarjev rojstni dan posetil deželni predsednik ter ga naprosil sporočiti čustva udanosti vladarju. Na to udanostno izjavo je došla deželni glavarju najvišja zahvala. To obvestilo je baron Lichtenberg čital s pole tudi v slovenskem jeziku. Na to je v nemškem jeziku naznanil, da je dr. Oražen odložil svoj mandat in da zahteva vrhniško sodišče izročitev poslanca Lenarčiča. Končno je pripomnil, da mu je došla interpelacija na deželni predsednik. Hotel jo je dati prečitati, pa ni vedel, kdo je zapisnikar. »Wer ist Schriftführer?« je zaklical. Nemoi so kričali: Baron Born, klerikalec pa: Demšar.

Ko se je dognalo, kdo je pravzaprav zapisnikar, je glavarjev namestnik dal interpelacijo v prečitavanje posl. Demšarju.

V interpelaciji klerikalni poslanci v najponižnejšem tonu vprašujejo barona Schwarza, da bi jim blagovolil navesti razloge, ki so ga vodili, da ni predložil Hribarjeve izvolitve v najvišje potrditve.

Baron Schwarz se je na to takoj dvignil, vzel iz žepa kos papirja ter jel z njega čitati odgovor na interpelacijo. Napredni poslanci so klicali: Aha, dogovorjena stvar! Pakt. Schwarz je čital tiho, da je bilo moči razumeti samo semtertja kako besedo, roka se mu je tresla kakor 90letnemu starcu. Kolikor se je v loži dalo razumeti, je v izjavi rekel, da je pravica vlade, da sme izvolitev župana ljubljanskega predlagati v najvišjo potrditve ali pa ne, zato ni treba navajati nobenih razlogov. Proti tej Schwarzovi izjavi so napredni poslanci burno protestirali, klerikalec pa so se zadovoljno smejali.

Dr. Šusteršič: Predlagam, da se o odgovoru deželnega predsednika otvori debata.

Baron Lichtenberg: Dama predlog na glasovanje. — Sprejeto.

Dr. Šusteršič: Nepotrditve župana Ivana Hribarja je tako važna stvar, da mora deželni zbor zavzeti svoje stališče. Ljubljana je edino avtonomno mesto slovensko. A tu je sedaj suspendirana ustavna magistratu gospodari vladni komisari. Deželni predsednik ni hotel navesti razlogov, zakaj Ivan Hribar ni bil potrjen. A ta odgovor bi bil moral dati, čeprav mu daje zakon pravico molčati. Zakon pravi, da cesar sme župana potrditi ali ne. Cesar torej ni dolžan navajati razlogov, on lahko odkloni potrditev, ako tudi vlada priporoča potrditve. Toda glede vlade je to drugače. Deželna vlada sama pravi, da je ona predlagala nepotrditve. Treba se je torej držati vlade. Oseba župana Ivana Hribarja je za našo stranko postranska stvar, mi se zanj ne ogrevamo. Nam se gre samo za občinsko avtonomijo.

Obžalujem, da je bivši župan v poročilu o ljubljanskem statutu zapisal stavek, s katerim se je dal v roke vlade. (Dr. Triller: Išete dlake v jajcu!) Ne, Ivan Hribar je storil napako in je ta stavek napisal brez dvoma z namenom, da bi prečil sankcioniranje ljubljanskega statuta. Gre nam samo za stvar. — Ko sem izvedel o namenu vlade glede nepotrditve, sem takoj šel k vladi. (Dr. Triller: Tudi k bar. Schwarzu?) Tudi k Schwarzu. To je bilo meseca junija. Tako smo mi delovali in prezrli vse strankarske interese. (Klerikalec ploskajo.) Takrat pri vladi nisem opanil razpustitve,

kakor da bi bila stvar definitivno rešena. Kaj je potem vlada odgovorila drugim osebam, to bodo povedali drugi gospodje. (Dr. Triller: To meri zopet na dr. Ploja. Radi bi ga ubili. Proketo je v vam v žolodeu!)

Pustimo to! Bolje bi bilo, ako bi se obrnili na svoje rojake in sodeželane, kakor da ste iskali pomoči drugod.

Naša stranka zahteva, da zasede čim najpreje županski sedež svobodno izvoljeni meščani, zato predlagam to - le resolucijo:

Deželni zbor obžaluje, da je prišlo do suspendiranja mestne uprave in z željo, da se mestna avtonomija čimprej zopet vzpostavi, prehaja deželni zbor na dnevni red. (Klerikalec ploskajo.)

Dr. Tavčar: Na nas napravljajo klerikalna interpelacija vtisk, da je bila stvar dogovorjena med vlado in klerikalec. To se mora sklepati iz tega, ker je Schwarz na interpelacijo vstal in dal odgovor, ki ga je čital. To kaže, da je baron Schwarz za interpelacijo izvedel že včeraj, ter se nanjo pripravil. Zato ne verjamem, da bi bile tople besede iskrene.

Izpregovoril bom o osebi Ivana Hribarja. Čisto gotovo je, da si je Hribar pridobil neprecenljivih zaslug. Da tega moža vlada ni predlagala v potrjenje, to je nezaslišno. Se bolj nezaslišno pa je, da neče navajati razlogov, zakaj ni šesti izvoljenega župana predlagala v potrjenje. S tem je postavila cesarja v čudno luč. — Dr. Šusteršič je naglašal, da se je zavzemal za Hribarja. To je neodkritosrčno. Ako bi bil on pri Schwarzu interveniral, bi le - ta si ne upal storiti to, kar je storil. Saj se v vsakem oziru uklanja volji klerikalne stranke. Ravno, ker dr. Šusteršič ni nastopil pri Schwarzu proti nepotrditvi, zato je nastopil Schwarz proti avtonomiji. Storil pa je to na način, ki se mora imenovati ranece. Obdal se je z bajoneti in orožniki, da bi razburil prebivalstvo. Prišlo bi morda do demonstracij, ako bi ne bilo med nami mož, ki bi ne bili mirne krvi. Ako mislijo klerikalec resno in odkritosrčno, naj glasujejo za ta - le dodatni predlog:

»Deželni zbor poziva deželno vlado, naj nemudoma razpiše občinske volitve v Ljubljani.« (Ploskaje.)

Poslanec dr. Triller: Visoka zbornica! Interpelacija tovariša dr. Šusteršiča in debata ki se je vnela o njej, je najboljši dokaz za dejstvo, da danes v celi deželi Kranjski ni tako akutnega vprašanja, kakor je občinska kriza ljubljanska. Temu prepričanju je dala tudi naša stranka duška z nujnim predlogom, katerega je vložila, čigar usoda mi pa spričo končnemu predlogu dr. Šusteršiča ne more biti več dvomna. Zato hočem še v tej debati nekoliko podrobneje precizirati naše stališče. Torej, na ljubljanskem rotovžu sedi vladni komisar in čudna ironija slučaja je hotela, da je ta komisar sin zadnjega nemškega župana v Ljubljani. On rešuje, kakor ve in zna, brezpomembne kurencije, po predalih magistratovih pa plesnjuje nad 60 nujnih poročil bivšega župana, tičočih se najvažnejših občinskih zadev od aprovacije do regulacije Ljubljane in vprašanje kanalizacije. Marsikatera teh stvari je neodložna in ako se najhitreje ne vrnejo v mestno hišo normalne razmere, trpela bo občina nepovračno škodo. In oni možje, ki so delali, bi radi tudi sedaj še branili občino velike škode, ti možje morajo držati križem roke. To je gospodarska posledica za občinske politike barona Schwarza. In ko se ga je danes vprašalo, kakih stvarnih razlogov so ga dovedli do nepotrditve soglasno izvoljenega župana in pa do dejstva, da je meni nič, tebi nič eskamotiral občinski svet, tedaj ima mož čelo, da odgovori poklicanemu čuvaju občinske avtonomije, deželnemu zboru: Jaz ti nisem dolžan odgovora! (Klici: Skandal!) Državna »primernost«, pomanjkanje osebne garancije za dobro vodstvo občine, to so misteriozni razlogi deželne vlade — poleg tega je v svoji zadregi našla dlako v jajcu v nekem brezpomembnem in poleg tega iz celote iztrganem stavku nekega poročila bivšega župana. Moja gospoda! Na avtonomijo, ki je odvisna od državne »primernosti« gospoda barona Schwarza, jaz žvižgam in globoko se poniža deželni zbor, ki prehaja preko take vladne ošabnosti na dnevni red, kakor želi to načelnik S. L. S.

(Živahno odobravanje na klopek narodno-naprednih poslancev.)

Dr. Eger: Mi se ne bomo udeležili razprave, ker nismo intervenirali niti za potrditev, niti proti potrditvi. Naš klub bo glasoval za dr. Šusteršičev predlog. Mi pa ne očitamo vladi radi nepotrditve ničesar, ker je nepotrditve župana sam zakrivil. (Dr. Tavčar: Pa razloge naj pove.)

V nadaljnjem govoru se dr. Eger dotika septembrskih dogodkov; pravi, da se takrat po krivdi mestne policije ni varovala tuja last.

Pri teh besedah nastane med naprednimi poslanci silen vihar. Vsi ugovarjajo in protestirajo. Dr. Eger končno izjavlja, da bo njegov klub glasoval za dr. Šusteršičevo resolucijo.

Dr. Fran Novak: Tudi jaz ne verjamem v odkritosrčnost dr. Šusteršičevih besed. On pravi, da je interveniral za potrditev Hribarja pri Schwarzu. Mogoče, a prav gotovo je, da je posredoval tako, da je baron Schwarz takoj uvidel, da te intervencije ni resno jemati. V tem prepričanju utruje tudi pisanje klerikalnih listov. »Slovenec« je dan za dnevom pribežal denuncijatorične članke o velikosrbški irredenti in propagandi, ter jo podtikal napredni stranki in njenim pristaeim. To pa samo zbog tega, ker je bil načelnik te stranke Ivan Hribar.

S temi članki so klerikalec direktno sugerirali vladi, naj ne potrdi Ivana Hribarja. To je čisto gotovo. Zato se mora današnje zavzemanje dr. Šusteršičevo imenovati samo za hinavstvo.

Končno reagira še na izvajanje dr. Egerja.

Baron Schwarz: (Obkolijo ga poslanci.) Na očitanje dr. Tavčarja, da je bila interpelacija dr. Šusteršiča dogovorjena, izjavljam, da to ni res. Vsebinska interpelacija je bila znana iz časopisov. Zato sem se lahko pripravil. Zavračam tudi legendo o svoji odvisnosti od dr. Šusteršiča. Nisem od nikogar odvisen, odvisen sem samo od vladnih krogov in od svoje vesti. Res pa je, da je dr. Šusteršič interveniral pri meni, s kakšnim uspehom, veste. (Hrup med na-

od S. L. S.) Če vam je v resnici za brambo avtonomije, če naj zveneče besede vašega načelnika ne ostanejo le slepa fraza, potem vam njegov predlog ne more zadoščati, potem morate glasovati tudi za predlog tovariša dr. Tavčarja in dodatni predlog, katerega bom stavil jaz. Ne pozabite pri tem tudi na to, da je bivši župan Ivan Hribar opozicijski državni poslanec in da je njegova nepotrditve spričo dejstvu, da vlada drugih razlogov ne ve navesti, kakor jajce podoba disciplina inranju vladi neprijetnega državnega poslanca. (Dobro! Tako je! Smeh na klerikalnih klopek!) Pomislite pri tem tudi, da se je igrala deželna vlada frivolno z ognjem, ko je šla še dalje v kršenju občinske avtonomije, brez nujne potrebe razpustila občinski svet. Občinski svet je storil le svojo dolžnost, ako je dal z zopetno soglasno izvolitvijo Iv. Hribarja duška svojem prepričanju, da se je možu storila velika krivica. In ker je novozvoljenec izjavil, da sprejme izvolitev le za slučaj, ako bo sedaj vendarle deležna Najvišje potrditve, gotovo še ni bilo pravega povoda za razpust. Konflikt je bil torej iz trte izvit in tudi to je treba pribiti na tem mestu, da je deželna vlada dokazala pri izbiri sedstev, da se ohrani mir in red spričo neutajljivemu velikemu razburjenju ljubljanskega prebivalstva, svojo najpopolnejšo politično impotenco. Orožništvo cele dežele je moralo s svojo navzočnostjo naravnost izzivati in mirno trdim, da se je le disciplini in razsodnosti ljubljanskega meščanstva zahvaliti, ako navzlic skrajni nerodnosti vlade ni prišlo do nikakršnih izgrediv. In tiste brezkončne še naravnost smešne konfiskacije. Ceo občinska nemška gledališča od strani slovenskega občinstva se ne sme več grajati. To je že preveč zmedenosti in ob vsakem pogledu na palačo deželne vlade se nehoti spominjam tistega reka: Auf dem Dache sitzt ein Greis, der sich nicht zu helfen weiss. — Tako ne sme naprej, ako se neče doseči tega, da bo vedno širši in težje premostljiv postal zevajoči prepad med ogromno slovensko večino in maloštevilno nemško manjšino v Ljubljani. Komu je torej na tem, da ustanovimo znosne razmere in kdor je odkrit in resničen čuvaj občinske avtonomije napram skrajno nerodni in nesposobni, pri tem pa še brezmejno ošabni deželni vladi, kdor hoče varovati ugled in ustavo te zbornice, ta naj glasuje za sledeči moj predlog:

Deželni zbor ne vzame na znanje odgovora g. deželnega predsednika na interpelacijo poslanca dr. Šusteršiča in tovarišev v zadevi nepotrditve ljubljanskega župana Ivana Hribarja, ter izreka e. kr. deželni vladi spričo njenemu postopanju v tej zadevi svoje popolno nezaupanje. (Živahno odobravanje na klopek narodno-naprednih poslancev.)

Dr. Eger: Mi se ne bomo udeležili razprave, ker nismo intervenirali niti za potrditev, niti proti potrditvi. Naš klub bo glasoval za dr. Šusteršičev predlog. Mi pa ne očitamo vladi radi nepotrditve ničesar, ker je nepotrditve župana sam zakrivil. (Dr. Tavčar: Pa razloge naj pove.)

V nadaljnjem govoru se dr. Eger dotika septembrskih dogodkov; pravi, da se takrat po krivdi mestne policije ni varovala tuja last.

Pri teh besedah nastane med naprednimi poslanci silen vihar. Vsi ugovarjajo in protestirajo. Dr. Eger končno izjavlja, da bo njegov klub glasoval za dr. Šusteršičevo resolucijo.

Dr. Fran Novak: Tudi jaz ne verjamem v odkritosrčnost dr. Šusteršičevih besed. On pravi, da je interveniral za potrditev Hribarja pri Schwarzu. Mogoče, a prav gotovo je, da je posredoval tako, da je baron Schwarz takoj uvidel, da te intervencije ni resno jemati. V tem prepričanju utruje tudi pisanje klerikalnih listov. »Slovenec« je dan za dnevom pribežal denuncijatorične članke o velikosrbški irredenti in propagandi, ter jo podtikal napredni stranki in njenim pristaeim. To pa samo zbog tega, ker je bil načelnik te stranke Ivan Hribar.

S temi članki so klerikalec direktno sugerirali vladi, naj ne potrdi Ivana Hribarja. To je čisto gotovo. Zato se mora današnje zavzemanje dr. Šusteršičevo imenovati samo za hinavstvo.

Končno reagira še na izvajanje dr. Egerja.

Baron Schwarz: (Obkolijo ga poslanci.) Na očitanje dr. Tavčarja, da je bila interpelacija dr. Šusteršiča dogovorjena, izjavljam, da to ni res. Vsebinska interpelacija je bila znana iz časopisov. Zato sem se lahko pripravil. Zavračam tudi legendo o svoji odvisnosti od dr. Šusteršiča. Nisem od nikogar odvisen, odvisen sem samo od vladnih krogov in od svoje vesti. Res pa je, da je dr. Šusteršič interveniral pri meni, s kakšnim uspehom, veste. (Hrup med na-

prednimi poslanci in klici: To smo vedeli vnaprej!)

Odgovoril bom tudi glede razpisa novih občinskih volitev. (Velikanska veselost, hrup med naprednimi poslanci. Klici: Pričakovali ste interpelacije, zato ste se pripravili! Imenitno!) — Predsednik zvoní.

Schwarz je nato rekel, da je razpustitev občinskega sveta postala pravomočna še - le meseca oktobra in da je vlada po zakonu primorana še - le 4 tedne po tej dobi upeljati volilno postopanje. (Dr. Triller: Ne upeljati, marveč razpisati volitve, tako pravi zakon!)

Dr. Krek pravi, da klerikalec vtaknejo mirno vsa očitanja neodkritosrčnosti in hinavščine v žep in prehajajo preko njih na dnevni red. Kaj bi naj klerikalna stranka hotela doseči z nepotrditvijo Ivana Hribarja? (Dr. Triller: Razpust občinskega sveta!) Ničesar klerikalec ne forsirajo, nismo forsirali, da bi prišli v občino v zbornici, ne forsiramo tudi tega, da bi prišli v večino v občinskem svetu ljubljanskem. (Dr. Tavčar: Zakaj pa forsirate mestni statut?) Klerikalec hočejo samo razširjenje volilne pravice. (Dr. Triller: Zato spravljate na tisoče posvskih kmetov v Ljubljano!)

Dr. Krek: Da, tudi ti imajo enake pravice. (Klerikalec ploskajo, hrup v zbornici, glavarjev namestnik zvoní.)

Dr. Krek je končal z izjavo, da bo glasoval za Šusteršičevo interpelacijo, a proti dr. Tavčarjevemu in dr. Trillerjevemu predlogu.

Dr. Lampe je naglašal, da bo vsled dostopa najširjih slojev v mestni občinski svet nastopila za Ljubljano nova, srečnejša doba, kakor pod Hribarjevo vlado in govorič o Hribarjevem terorizmu.

Jakliček predlaga konec debate.

Predlog se sprejme.
Glavni protigovornik dr. Tavčar:

Vročekrvi dr. Evangelist Krek je pričakoval v deželnem zboru rabuk. Jaz pa pravim, da dokler bom jaz v zbornici — sicer me morda knalu uduse — tu ne bo rabuk in dr. Krek naj ne pričakuje, da se bova midva sprijela. (Smeh.) Dr. Krek in Lampe sta kritizirala volitve v Ljubljani. Stvarnega pa nista mogla ničesar navesti. (Dr. Pegan: S policaji ste delali!)

Dr. Tavčar: Dobro, če vi pravite, da smo delali s policaji, vam lahko očitamo, ako ta izjavi, da se vaša stranka poslužuje še slabih sredstev — spovednice, ali bolje duhovniške avtoritete.

Dr. Šusteršič: Imam navedo, da verjamem zatrjevanju tudi nasprotnika, ako ta izjavi, da je to storil. Jaz sem rekel, da sem glede Hribarja interveniral, a zaradi tega se meni od nasprotne strani na pobalinski način očita, da sem deloval neodkritosrčno in hinavsko.

To se je drznil meni očitati poslanec trgovske zbornice, ki ima drzno čelo, da ni reagiral na nezaupnico članov trgovske zbornice. Nato se je pečal z osebo dr. Tavčarja. Pravi, da mu je dr. Tavčar zelo simpatičen, vendar iz tega ne izvaja konsekvenc. Sploh sta dr. Tavčar in dr. Triller njemu bolj simpatična, kakor pa tisti, ki so jih napadali radi Hribarjeve afere. Čisto gotovo je, da je dr. Tavčar proti Hribarju postopal do celja lojalno, bolj lojalno vsekar, kakor le - ta proti njemu. O tem bi lahko še govoril, a ker je Hribar odsojen, neče njegove osebe vlačiti v debato. Pač pa hoče govoriti o razmerju dr. Tavčarja in barona Schwarza. (Dr. Tavčar: Kakšno razmerje?)

V parlamentarnih zastopih se graja, ako vlada na interpelacije ne odgovarja, ali pa kasno, a dr. Tavčar je kritiziral to, da je baron Schwarz takoj odgovoril. (Dr. Tavčar: Le ne zavijati, nobenih sofismov. Smeh med naprednjaki.)

Baron Schwarz je vedel, da se vložil interpelacija glede nepotrditve župana Ivana Hribarja. Zato se je lahko pripravil na interpelacijo. On, dr. Šusteršič, celo ve, da je baron Schwarz imel pripravljen odgovor za neko privatno opazko.

Torej je izključeno, da bi bil odgovor glede interpelacije dogovorjen med klerikalno stranko in baronom Schwarzom. (Dr. Tavčar: Baron Schwarz se je obrnil na svojega angela varha! Smeh.)

Glede trditve, da je v Hribarju obglavljen opozicijski poslanec, pravi, da je Hribar vse drugo, kakor opozicijskelec, to ve povedati ministrski predsednik, če to ni res, se da on tudi obglavit. (Dr. Triller: Saj dr. Šusteršič ni župan. Kako ga naj potem obglavi vlada?)

Z ozirom na kontroverzno med dr. Peganom in dr. Tavčarjem glede spovednic, želi vsem drugim deželam tako duhovščino, kakor je kranjska, ki »nikdar ni izrabila svoje moči v politične svrhe.« (Smeh.) Potem na neuremen način napada sodnike, ki se njegovih misli sicerkljajo svoje

zradno moč. (Klerikalni poslanci mu ploskajo.)

Dr. Triller: To spada na volilne shode!

Dr. Tavčar: Kdo je pa policajec klicaj?

Dr. Šusteršič pravi, da jih on ni poslal.

Dr. Triller: Danes ste mislili, da nas boste ven metali — pa nas ne boste! Priporočam, da naj zbornica sprejme resolucijo, ki jo je on predlagal, odkloni pa naj dr. Tavčarjev in dr. Trillerjev predlog.

Baron Schwart zavrača sive napade dr. Šusteršičeve na sodnike.

Dr. Šusteršič pravi, da so mu znani slučajji.

Dr. Triller: Na dan z njimi!

Dr. Šusteršičeva resolucija se sprejme z glasovi nemških in klerikalnih poslancev.

Podpredsednik hoče preiti na dnevni red, napredni poslanci pa zahtevajo, da se naj na glasovanje dr. Tavčarjev predlog, česar pa baron Lichtenberg neče storiti.

Dr. Tavčar nato ponči barona Lichtenberga, kak je poslovni red določil zbornice.

Seja se nato ob 3/4. prekine in se nadaljuje ob 1/2. popoldne.

(Nadaljevanje v jutranjem listu.)

Prosveta.

Slovensko gledališče. Snoči, dne 4. t. m. uprizorila se je, kot slavoslovna predstava v proslavo cesarjevega godu, Melhior Lengyeljeva drama v 4 dejanjih „Tajfun“. Beseda „Tajfun“ označuje hud vihar na morju, ki največkrat napravi krajem ob morskih bregovih, posebno na Japonskem, velikansko škodo. Toliko v pojasnilo te besede. Zakaj je pisatelj dal tej drami to ime, izvedmo še-le v četrtem dejanju. Lengyel je rodem Madžar in bil je pred nedavnim časom še popolnoma neznan kot dramatik. Svetovno priznanje pridobilo mu je storjav to delo, ki je tudi na našem odru bilo sprejeto z istim navdušenjem kot na največjih evropskih gledališčih. Pisatelj rešuje tu ono vprašanje, ki danes vznemirja vso Evropo, to je, ali res preti z vrtoka, z Japonskega, Evropi nevarnost in to na sledeči način: Torišče drame je Pariz. Japonska vlada je poslala ekspedicijo svojih ljudi v Evropo, v Pariz, da tu študirajo Evropejce in njih odnošaje. Glavno misijo ima dr. Tokerao, obravnavati mu je o razkritjih Evrope. On se bavi s tem delom že poldrugo leto in skoro je dovršen. Vsa ekspedicija se shaja v njegovem stanovanju, tu govorijo o svoji domovini in priča smo, kako brezmejno jo ljubi Japonec, kakor tudi svoj narod. Kako previdno delajo, samo da bi nihče ne izvedel njihovega končnega cilja. Da ne bi ljudje kaj sumili, vzeli so s seboj v tujino celo slabomnega tovariša in ta hodi z njimi povsod radi tega, da odvrne vsak sum. Pisatelj nas seznani z japonskimi običaji. Vsa družba sedi pri čaju in mladi Japonec, ki je pravkar prišel iz domovine, pripoveduje pripovedke o junaku, ki se je par tednov pred vojno oženil. Ko je moral oditi, poslovila sta se z ženo mirno, ali v vojski ni mogel vršiti svojih dolžnosti, ker je vedno mislil na njo. Kaj stori? V noči zbeži domov, poljubi spečo ženo in ji zasadi nož v srce in mirno se vrne v vojsko; postal je najboljši vojak. Tak je Japonec. Vse prebije vse žrtvuje, samo da koristi domovini in narodu. Dr. Tokerao se zaljubi v Heleno Laroche, ki ga vara z njegovim hrbtom s Karlo Renardom-Beinskim. Oba jo ljubita. Dr. Tokerao in tovariši so spoznali, da se je on popolnoma predručil in veda tudi za vzrok. Skušajo ga rešiti iz rok Helene. To nalogo prevzame Kobayashi, zvit starec. Priredi sestanek v Tokeraojevem stanovanju z Beinskim, ki v svoji pijanosti izpove, da Heleno poroči. Helena obišče še ta večer Tokerao in v groznem, strasti polnem prizoru, v katerem Helena na najnižji način žali narodni čut Japoncev, specialno Tokerao, jo ta zadavi. Ta zločin prevzame nase mladi Hironari, ker Tokerao je domovini neobhodno potreben, in pred sodiščem je obsojen. Tu se vidi vsa ona pravečnost Japoncev. — Z neverjetno bistroumnostjo rešijo domovini Tokerao. Prizor pred sodnijo je bil najboljši. Dr. Tokerao izvrši svojo nalogo, a iz bolesti radi umora Helene, umre. O njem sodi Beinsky, ko ga je videl trpeti pred smrtjo: Sedaj si postal šele človek, naučil si se jokat in zdihovati. A Japonec sodi o njem: Saj ni bil več Japonec, evropski vzduh ga je umoril, gorje Japonski, ako pride z evropsko kulturo tudi evropska propalost. Kot nasprotje Heleni seznani nas pisatelj z Oigo Meunier, ki tiho ljubi ves čas Tokerao in mu je v zadnjih mesecih zvesta prijateljica. Delo je polno tendenc, v njem nam pokaže pisatelj Japonce kot vzor naroda. Napravi paralelo med nami in med njimi. Tu se vidi razlika in hipoma pridemo do za-

ključka, bodočnost je brezpogojno njihova, ako se razmere pri nas ne izpremenijo. Mislijo in delajo in za kar je porabil francoski učenjak trideset let, to si oni pridobijo v petih dneh. Kaki pesimisti so, nam pričajo besede Kobayashija. Kaj umreti? Smrt je lepa. Kdor je rojen, mora umreti, živeti, to je glavno. Nič mu ni žal za Tokerao. Umri je in na njegovo mesto pride drugi. Tajfun je bil v domovini, razdri je hiše in veliko ljudi je ob življenje. Hiše postavimo nove in vse boče zopet dobro. Igra je bila aranžirana tako, da si boljše skoraj ne moremo misliti. Posebno izvrstni v igri so bili g. Nučič kot Tokerao, g. Bohuslav kot Kobayashi, zvit, prekanjeni Japonec, gđ. Šetfilova kot Helena, ki ji slovenski jezik ne dela nobenih težav več, samo to napako ima, da govori preodprto, preširoko. G. Skrbinek kot Beinsky zamislil si je dobro evropskega blaziranca, ki mu je samo ženska še užitek. G. Vekoslav Drenovec kot Hironari kaže prav lepe igralske zmožnosti in želimo mu, da bi prav dobro napredoval. Gđ. Wintrova kot Olga je kakor vedno zadela ljubezniv ton. Ostali so imeli manjše vloge, a vsi so jih dobro odigrali. Bilo bi preveč obširno, če bi hotel vse navesti. Gledališče je bilo dobro obiskano. Dovolil bi se opozoriti slav. občinstvo, naj ne moti predstave s tem, da prihaja po pavzah prepozno v gledališče in s tem moti predstavo. Temu se lahko odpomore, samo če občinstvo hoče.

Telefonska in brzajavna poročila.

Revolucija na Portugalskem.

Dunaj, 5. oktobra. Na Portugalskem je izbruhnila revolucija. Kralj Manuel je v rokah revolucionarjev. Kraljevo palačo v Lisabonu bombardirajo iz bojnih ladij in iz pristanišča. Velik del armade in vsa mornarica fraternizirajo z revolucionarji.

Pariz, 5. oktobra. »Matin« je dobil ponoči brzajavno poročilo breziznega brzajave iz neke portugalske luke, v kateri se mu poroča, da je izbruhnila na Portugalskem revolucija, da je ves promet proti Lisabonu ustavljen in da se je ob 2. popoldne pričel iz lisabonskega pristanišča bombardement na kraljevo palačo in sicer iz vojnih ladij. Velik del vojske in cela mornarica so na strani revolucionarjev.

Pariz, 4. oktobra, ob 1. ponoči. Korespondent londonskega lista »Dayl Mail« izjavlja, da je londonsko glavno uredništvo »Dayl Mail« dobilo iz Portugalskega brzajavo, ki poroča, da je izbruhnila v Lisabonu revolucija in da je kralj Manuel ujetnik revolucionarjev. Kabel med Lisabonom in Londonom ne funkcijonira, ker je prerezan.

London, 5. oktobra. »Times« poroča, da je padel kralj Manuela vzrok zlasti njegova nezadostna energija in pa razmere v njegovem privatnem življenju, vsled katerega življenja so ga zapuščali njegovi somišelniki in se najožji njegovi krogi obračali proti njemu. Zapustili so ga celo njegovi ljudje in katoliški krogi, na katere bi se bil še lahko opiral.

London, 5. oktobra. Portugalski republikanski listi so v zadnjem času že prav očitno pisali in napadali kralja in posamezni državniiki, ki so se zavzemali še za kralja, so bili popolnoma osamljeni, tako da je danes na Portugalskem prav malo tistih ljudi, ki bi se zavzemali za sedanji državni ustroj in za kraljevo osebo. Prav so imeli torej tisti listi, ki so pisali, da za kralja niso več ugodna tla.

Madrid, 5. oktobra. »Agencia Fabra« poroča, da je dobila od neke nemške ladje, ki se nahaja v lisabonskem pristanu, brzajavno obvestilo, da je izbruhnila v Lisabonu revolucija, da bojne ladje bombardirajo kraljevo palačo in da so zamenjali državne zastave z revolucionarnimi.

Berolin, 5. oktobra. Korespondent »Lokalanzeigerja« javlja ob 1/2, na 6. zjutraj brzajavno iz Lisabona: Velik del vojske na suhem, zlasti pa artilerija in mornarica so prešli popolnoma v revolucionaren tabor. Bojne ladje so že večer zvečer razobesile revolucionarske zastave in ob 2. popoldne se je začel iz bojnih ladij bombardement na kraljevo palačo. Iz ladij, ki se nahajajo v lisabonskem pristanišču in ki so last tujih držav, se prav dobro opaža, kako bombe zadevajo kraljevo palačo.

Madrid, 5. oktobra. Tukajšnji listi poročajo, da je baje kralj Manuel imel še prej v Lisabonu prav malo pristašev. Zmaga revolucionarjev je že popolnoma zagotovljena. Le zaradi tega se še definitivni izid ne ve, ker manjkajo poročila iz provinc in ker se še ne ve, kako stališče bo zavzelo vojaštvo in prebivalstvo v provinci. Pa tudi v provinci je bilo že vse proti kralju in za njega le malo-kateri.

Madrid, 5. oktobra. Ob 1. ponoči se je začel na lisabonskih ulicah oster boj med pristasi kralja Manuela in revolucionarji. Streljalo se je na obeh straneh in padalo so bombe. Na obeh straneh je mnogo ranjenih in mrtvih. Kralj je že v rokah revolucionarjev.

Dunaj, 5. oktobra. Dogodki na Portugalskem so se danes proti popoldnevu naznanili občinstvu v posebnih izdajah posameznih listov.

London, 5. oktobra. Uradno se poroča, da so vse zveze s Portugalsko, zlasti tudi brzajavne zveze ovirane ali pretrgane. Brzajavne žice so porezane. V Lisabonu so izbruhnili resni boji in republikanci so dosegli že velike uspehe. Kralj Manuel je že v rokah revolucionarjev.

S. — Berolin, 5. oktobra. »Berliner Zeit am Mittag« izjavlja: Začetek revolucije je bila vojaška revolta, ki je ponoči izbruhnila. Na vojašnicah, okopih, trdnjavah in bojnih ladjah voharajo republikanske zastave. Kraljeva palača je zastražena od vojaštva.

Cap Blanco, 5. oktobra. Ob 2. uri 50 minut zjutraj je začel iz fortov bombardement z granatami proti kraljevi palači. Deset minut pozneje je bila spuščena iz kraljeve palače kraljevska standarta.

S. — Pariz, 5. oktobra. (Ob 3. zjutraj.) Vesti, da je kralj Manuel v rokah revolucionarjev, se ne smatra za popolnoma resnično. — »Figaro« poroča, da je kralj Manuel iz Lisabona zbežal.

S. — Pariz, 5. oktobra. Javlja se, da je bil neposredni vzrok revolucije umor republikanskega poslanca Bombarda, katerega je umoril nek umobolen častnik. Republikanci pa so smatrali, da so ga umorili reakcionarci.

S. — Pariz, 5. oktobra. Tukaj se nahajajoči voditelji portugalskega republikanskega gibanja izjavljajo, da so že dalje časa pričakovali izbruh revolucije, kajti vsa prizadevanja republikancev, doseči mirnim potom prevrat ustave na Portugalskem, vsi ti poskusi so se izjalovili ob trmoglavosti portugalskih magnatov in kraljevih svetovalecev.

S. — Dunaj, 5. oktobra. Na tukajšnjem portugalskem poslanstvu se niso znane nikake podrobnosti o revoluciji na Portugalskem. Samo toliko je znano, da je prišlo v Lisabon do bojev med republikanci in pristasi monarhije.

S. — Pariz, 5. oktobra. Tukajšnje portugalsko poslanstvo izjavlja, da kralj Manuel ni v rokah revolucionarjev, temveč na varnem. Poslanstvo je nadalje tudi prepričano, da bo monarhistična ideja zmagala.

S. — Dunaj, 5. oktobra. K predgovini portugalske revolucije moramo javiti to-le: Pred dvema letoma je bil kralj Carlos na ulici umorjen. Takratni povod tega dejstva je bil krvavi režim znanega Franco, kajti merodajni krogi so upali, da se bodo z novim kraljem razmere izboljšale in da bo vsled tega tudi revolucionarska propaganda ponehala. Po kratkem presledku pa je revolucionarna propaganda začela iznova cveteti in cel dvor je bil vsled dogodkov zadnjega časa tako prestrašen, da se je najtesneje oklenil popolnoma reakcionarnih odredb in s tem od sebe pahnil vse naprednjake, ki so se zvezali potem z revolucionarji.

S. — Lisabona, 5. oktobra. Najnovejše vesti pravijo, da je izid revolucije še jako dvomljiv in zlasti ni pričakovati, da bi Španska, ki je za prosep portugalske dinastije, in Angleška mirno gledale, da bi se dinastija pregnala.

Kolera.

B. — Rim, 5. oktobra. V zadnjih 24. urah je zbolelo v Neopolju za kolero 10 oseb, 3 so umrle. V provinci Neapolj pa je obolelo za to boleznijo 17 oseb in 6 jih je umrlo. — V Apuliji je obolela ena oseba za kolero.

B. — Brno, 5. oktobra. Deželni sanitetni departement javlja večer popoldne, da razven delavca Žizka, ki leži v izolirni bolnici v Vitkovicah, ni bilo na Moravskem že skozi 8 dni nobenega kolera - sumljivega slučaja. Vsi drugi kot kolera - sumljivi naznanjeni slučajji so se namreč izkazali kot navadne črevesne bolezni.

Uvoz argentinskega mesa.

B. — Liberec, 5. oktobra. Trgovinska in obrtna zbornica liberška sklicuje za ponedeljek sestanek reprezentantov večjih mest svojega okoliša in mesarjev, na katerem sestanku naj bi se razpravljalo o aprovizaciji večjih mest v okolišu liberške trgovinske zbornice in zlasti o tem, pod kakimi pogoji naj bi se se liberški okoliš udeležil uvoza argentinskega mesa.

Pogajanja radi odpaditve delavcev od dela.

B. — Hamburg, 5. oktobra. Večraj popoldne so se nadaljevala

spravna pogajanja med delodajalci in delojemalci industrije. Delodajalci so pripravljani, dovoliti nekatere koncesije. Od tega, ali sprejmejo delavci te koncesije ali ne, je odvisno, ali bo od dela na Nemškem izključenih nad 400.000 delavcev, ali ne. Delavci so obljubili, da dajo svoj definitiven odgovor do srede do 8. zvečer.

Konference narodnostno - politične komisije za češki deželni zbor.

S. — Praga, 5. oktobra. Pod ugodnimi avspicijami se je danes ob enajstih popoldne začela druga seja narodnostno - politične komisije. Prvi govornik je bil bivši minister dr. Fiedler. Jutri preide komisija že v specialno debato. Cel material se potem izroči posebnim subkomitejem.

Morilecema bankirja Kischa na sledu.

F. — Linec, 5. oktobra. Snoči do 11. ure je tukajšnja policija brezuspešno zasledovala sled za morilecema bankirja Kischa.

Nesreče v gorah.

G. — Celovec, 5. oktobra. Profesor tukajšnje gimnazije Leopold Kotterbach je večerj polzel na takozvani »Predigerstuhl«, spodrsnil, padel in se smrtnonevarno poškodoval.

Operni pevec Naval na Dunaju.

S. — Dunaj, 5. oktobra. Večraj se je začelo gostovanje znanega svetovnega pevea Slovenca Pogačnik-Navala v »Ljudski operi«. — Snoči je nastopil z velikim uspehom v operi »Carmen«.

Volitve ogrskih delegatov.

Budimpešta, 5. oktobra. Danes so se vršile volitve v delegacije. Med hrvatskim banom in srbsko-hrvatsko koalicijo je prišlo pri tem do novega spora. Koalicija je namreč kandidirala druge kandidate, kakor jih je želel ban in ogrski državni zbor je kandidatno listo koalicije porazil ter izvolil delegate, katere je postavil ban dr. Tomašević. Ti izvoljeni banovi kandidati pa nočejo sprejeti izvolitve ter so se že odpeljali v Zagreb, kjer se vrši posvetovanje zaradi nadaljnjega postopanja.

Položaj na Španskem.

F. — Berlin, 5. oktobra. »Vossische Zeitung« poroča iz Madrida, da je ministrski predsednik Canelajes, ki hoče strogo izvršiti vse cerkvene reformne predloge, stavl kralju zaupno vprašanje in da je kralj pri tem izrekel Canelajasu svojo neomajano zaupanje.

Belgijsko delavstvo proti nemškemu cesarju.

F. Bruselj, 5. oktobra. Z ozirom na napovedan obisk nemškega cesarja Viljema v Bruselj piše list »Peupel«, da belgijsko delavstvo ne more sprejeti in spoštovati vladarja, ki je govoril znani govor v Königsbergu in ki je ob enem kralj in vrhovni poglavar dežele, v kateri se dogajajo dogodki, kakor zadnji v Moabitu. Zaradi tega ga belgijsko delavstvo ne more pozdraviti na belgijskih tleh. Oblastva se zaradi tega boje, da pride v Bruslju do velikih demonstracij.

Belgijska kraljeva dvojica na Dunaju.

Dunaj, 5. oktobra. Danes popoldne ob enajstih se je belgijska kraljeva dvojica odpeljala z Dunaja.

Nemški državni kancelar in žurnalisti.

Berolin, 5. oktobra. Državni kancelar je pisal zvezi inozemskih žurnalistov pismo, v katerem pravi, da obžaluje dogodke v Moabitu, pri katerih so bili nekateri inozemski žurnalisti po nedolžnem od berlinske policije ranjeni.

Izdajatelj in odgovorni urednik: Rasto Pustoslavšek.

Kupujte jutranjo izdajo „Slovenskega Naroda“.

Čeno domače zdravilo. Za uravnavo in ohranitev dobrega prebavljanja se priporoča raba mnogo desetletji dobro znane, pristnega »Mollovega Sedilca-gradnja«, ki se dobi za nizko ceno, in kateri vpliva najbolj trajno na vse težkoče prebavljanja. Originalna škatlica 2 K. Po poštnem povzetju razpošilja ta prašek vsak dan lekarnar A. Molli, c. in kr. dvorji zalagatelj na Dunaju, Teichhausa 9. V lekarnah na deželi je izrecno zahtevati Mollov prepat, zaznamovan z varstveno znamko in podpisom.

2 1/2 kg samo tehta

„Standard Folding“

pisalni stroj iz aluminija. Ima vse moderne vrline, solidna konstrukcija.

Cena nizka. Zahtevajte cenike in razkazovanje stroja od 3205

zastopstva „Standard Folding“

Ljubljana, Turjaški trg 4, II.

Meteorološko poročilo.

Vilina nad morjem 300-2. Srednji zračni tlak 736-0 mm

Oktober	Čas opazovanja	Stanje barometra v mm	Temperatura v °C	Vetrovi	Nebo
4.	2. pop.	742.6	17.9	brezvetr.	oblačno
5.	9. zv.	744.8	12.0	sl. svzh.	"
5.	7. zj.	741.6	10.0	brezvetr.	"

Srednja večerajšnja temperatura 14.0° norm. 12.3°. Padavina v 24 urah 10.0 mm. Deževalo je večerj proti polдне in popoldne.

Zahvala.

Za vse izkazano sočutje povodom bridke izgube naše ljube matere, stare matere in tašče, gospe 3329

Antonije Heiterer

kakor tudi za mnogobrojno spremstvo nepozabne k večnemu počitku izrekamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem prisrčno zahvalo. V Ljubljani, 4. oktobra 1910.

Zalujoča rodbina Čerčkova.

Zahvala.

Povodom smrti nepozabnega soproga

Franca Ksav Petka

mi je došlo z vseh strani toliko izrazov iskrenega sožalja, da mi je nemogoče, da bi se mogla vsakemu posamezniku posebe zahvaliti.

Izrekam tem potom vsem in vsakemu posamezniku, ki se me je spominjal s sočutjem v moji veliki boli, svojo iskreno in globoko občuteno zahvalo.

Posebno se zahvaljujem vsem sorodnikom, znancem in prijateljem, ki so spremenili draga pokojnika k zadnjemu počitku, vsem onim, ki so položili ob krsto krasne vence, zlasti pa poslancu g. dr. Karlu Verstovšku za govor ob odprtem grobu, tržekemu občinskemu odboru, domačemu g. župniku, mnogoštevilni duhovščini, ki se je udeležila pogreba, požarni brambi, pevskemu društvu, sploh vsem, ki so nepozabnemu rajnemu soprogu izkazali zadnjo čast.

Na Ljubnem v Sav. dolini, 3. okt. 1910.

3335 Josipina Petek.

Molova Pajnič naznanja v svojem in v imenu svojih otrok Danice in Silvije ter ostalih sorodnikov, vsem prijateljem in znancem prezalostno vest, da je nje soprog, oziroma oče, sin, brat in svak, gospod

Josip Pajnič

imajočiji pokojno pisarno

danes popoldne ob polu 3. uri po kratki, mučni bolezni, previden s svetimi zakramenti za umirajočega mirno v Gospodu zaspal. Pogreb draga boba v četrtek, dne 6. oktobra ob 3. uri popoldne iz hiše Zalosti, Bleiweisova cesta št. 3, na pokopališče v Dravljah. Sv. maše zadušnice se bodo služile v cerkvi Marijinega Oznanenja. Dragoga rajnika priporočam v blag spomin. 3339

V Ljubljani, dne 4. oktobra 1910.

Prvi slovenski pogrebni zavod.